

เกาะติด

4PW

ฉบับที่ ๒๒
ปี ๒๕๖๐

สำนักงานคณะกรรมการ
สุขภาพแห่งชาติ

ไขข้อข้องใจ เมื่อสื่อทวาระสุดท้าย จากไปอย่างสงบที่บ้าน...ต้องผ่าศพด้วยหรือ ?

วิวัฒนาการทางการแพทย์ที่ก้าวหน้า นำไปสู่การรักษา เพื่อยืดและเหนี่ยวรั้งชีวิตผู้ป่วยระยะสุดท้ายออกไปให้นานที่สุด แต่ใครจะรู้ว่าระหว่างสัญญาณชีพที่เต็มไปด้วยสายระโยงระยาง กับการปล่อยให้จากไปตามธรรมชาติด้วยความสงบ อะไรคือความต้องการที่แท้จริงของผู้ป่วย

ในอดีต วาระสุดท้ายของผู้ป่วยขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของครอบครัว แต่ปัจจุบัน มาตรา ๑๒ ของ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ ให้สิทธิทุกคนสามารถทำ “หนังสือแสดงเจตนา” ไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตได้

นพ.พลเดช ปิ่นประทีป เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ กล่าวว่า หนังสือแสดงเจตนาของบุคคลตาม มาตรา ๑๒ ของ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ถือเป็นสิทธิผู้ป่วย แนวคิดสำคัญในเรื่องนี้คือ การยอมรับสิทธิของบุคคลที่จะเลือกวิธีการรักษาที่ตนเองประสงค์เมื่ออยู่ในวาระสุดท้ายของชีวิต ซึ่งบุคคลนั้นไม่สามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นได้แล้ว ทำให้คนในครอบครัว ญาติพี่น้องไม่สามารถทราบความต้องการของผู้ป่วย ลดความขัดแย้งหรือความเห็นที่ไม่ตรงกัน

แม้วัตถุประสงค์ของปิดฉากชีวิตตัวเองที่บ้านคือความสงบและเรียบง่าย ทว่าข้อเท็จจริงกลับตรงกันข้าม เพราะมีขั้นตอนทางกฎหมายซับซ้อนยุ่งยาก เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ การชันสูตรพลิกศพ ซึ่งขัดต่อเจตนารมณ์ที่แท้จริงอย่างยิ่ง

“ประเทศไทยใช้กฎหมายฉบับเดิมมาหลายสิบปีโดยไม่มีการแก้ไข กำหนดว่าเมื่อเกิดการตายต้องแจ้งตำรวจเป็นคนแรก ขณะที่กฎหมายเยอรมันกำหนดว่าแพทย์ต้องไปดูศพเป็นคนแรก แต่หากมีความผิดปกติหรือเกี่ยวข้องกับตำรวจค่อยให้ตำรวจเข้ามา” ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นพ.วิจูรย์ อึ้งประพันธ์ กรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ 10) ฉายภาพสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในงานเวทีเสวนาเรื่อง “ตายที่บ้าน ต้องผ่าศพด้วยหรือ?” ภายใต้งานเสวนาวิชาการ “สิทธิการตายดีตาม พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ และแนวปฏิบัติกรณีการเสียชีวิตที่บ้าน” เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๖๐

ศาสตราจารย์ ดร.ดารافر ธิระวัฒน์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ย้อนถึงการจากไปของบิดาซึ่งนอนหลับไปด้วยอาการสงบอย่างเรียบง่าย แต่หลังจากนั้นกลับพบขั้นตอนที่ยุ่งยาก เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการนำร่างของบิดาไปผ่าพิสูจน์ โดยระบุว่าเป็นการตายที่ผิดธรรมชาติ ▶

“นี่เป็นการตายที่เป็นธรรมชาติที่สุด เรียบง่ายที่สุด คำถามคือ เหตุใดการตายที่บ้านกลับต้องมีความซับซ้อนยุ่งยาก และขัดกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของผู้ตาย” ศาสตราจารย์ ดร.ดาราดพร ตั้งประเด็น

พล.ต.ต.โสพรรณ ธนะโสธร รองผู้บัญชาการสำนักงานกฎหมายและคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) อธิบายถึงสาเหตุที่ตำรวจเข้ามาเกี่ยวข้องเนื่องด้วยตำรวจและแพทย์ต้องมาร่วมกันวินิจฉัยสาเหตุการตาย ว่าเป็นการตายโดยธรรมชาติ หรือตายผิดธรรมชาติ และดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการการตายตามขั้นตอน

นายสมคิด ขวัญดำ สำนักงานการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย อธิบายเพิ่มเติมว่า นายทะเบียนมีหน้าที่ออกมรณบัตร

โดยไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์การตาย จึงจำเป็นต้องพิจารณาหลักฐานและพยานอื่นประกอบเพื่อออกเอกสาร ซึ่งหากเป็นการตายตามธรรมชาติจะสามารถออกมรณบัตรได้ทันที แต่หากตายผิดธรรมชาติก็ต้องมีการผ่าพิสูจน์

พ.ต.อ.พัฒนา กิจไกรลาศ นายแพทย์ (สบ.๕) กลุ่มงานพิสูจน์หลักฐานเกี่ยวกับบุคคล สถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ เสนอว่า หากมีผู้เสียชีวิตไม่ว่าที่บ้านหรือที่ใดก็ตาม ถ้าญาติไม่ต้องการให้มีการผ่าศพ แนวทางแรกคือ ควรให้ผู้นำชุมชนมาช่วยยืนยันกับนายทะเบียน แต่ถ้าเรื่องถึงแพทย์นิติเวชแล้ว ก็จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการชันสูตร ซึ่งต้องได้รับการยืนยันจากญาติว่าไม่คิดใจสาเหตุการตาย และหากจำเป็นต้องผ่าจริงๆ อาจขอร้องแพทย์ให้ดำเนินการเท่าที่จำเป็นได้

เทศบาลนครรังสิตเปิดบ้านโชว์ความสำเร็จยกระดับคุณภาพชีวิต ‘ผู้สูงอายุ’

ภาพความกระฉับกระเฉงของนักแสดงจากโรงเรียนผู้สูงอายุ รุ่นที่ ๓ เทศบาลนครรังสิต จ.ปทุมธานี ที่เปิดการแสดงฟ้อนรำต้อนรับผู้เข้าร่วม “กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อวางแผนเตรียมระบบรองรับสังคมผู้สูงอายุ” ขององค์กรรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเฉพาะ หรือ ทอพ. ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๐ บ่งบอกถึงกำลังกายและกำลังใจที่ดี สะท้อนถึงสุขภาวะที่ดีตามไปด้วย ซึ่งเป็นเพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอีกหลายพื้นที่ของประเทศ

น่าสนใจว่า อะไรคือปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ทำให้ผู้สูงอายุในเทศบาลนครรังสิตแตกต่างไปจากพื้นที่อื่นๆ และนั่นเองคือสาเหตุที่ทำให้ ทอพ. ทั้ง ๑๖ องค์กรตัดสินใจเดินทางมาดูงานและร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนฯ เพื่อถอดบทเรียน

นายธีรวุฒิ กลิ่นกุสม นายกเทศบาลนครรังสิต กล่าวถึงที่มาของการดำเนินงานเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบว่า ทางเทศบาลฯ ได้บรรจุแนวทางการแก้ไขปัญหาลุทธิสภาพและการจัดระบบบริการสาธารณสุขเข้าไปในแผนการดำเนินการของพื้นที่ ภายใต้ยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี ด้วยการส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่างๆ ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพอย่างรอบด้าน

ผศ.ดร.ทพ. วีระศักดิ์ พุทธาศรี รองเลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ กล่าวถึงวัตถุประสงค์การลงพื้นที่ในครั้งนี้ว่า เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการด้านสังคมผู้สูงอายุของเทศบาลนครรังสิต เพื่อเป็นแนวทางให้กับ ๑๖ องค์กร ทอพ. ในการวางแผนการทำงานด้านสังคมผู้สูงอายุร่วมกันตามความต้องการของพื้นที่ ขณะเดียวกันก็ได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้เพื่อช่วยต่อยอดการทำงานของเทศบาลนครรังสิตไปด้วย

โดยหนึ่งในประเด็นที่น่าสนใจ คือ การใช้เทคโนโลยี-นวัตกรรมเพื่อดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งมีทั้งการใช้พีคิตีไอเอสระบบฐานที่ผู้สูงอายุขอรับความช่วยเหลือ การใช้วีโอเล็กทรอนิกส์ที่ติดตั้งระบบแจ้งเตือนสำหรับป้องกันผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยทางสมองออกนอกพื้นที่ รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลประชากรอย่างเป็นระบบ โดยมีเทคโนโลยีเป็นผู้จัดการ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) รวมถึงการร่วมวิเคราะห์สถานการณ์และความต้องการของพื้นที่ในเรื่องการจัดการระบบฐานข้อมูล โดยบูรณาการระบบเทคโนโลยีฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สวทช. สสส. สปสช. สพล. เพื่อประมวลผลข้อมูลให้ทำงานเชื่อมโยงกัน

ด้านปัญหาและอุปสรรคในการทำงานที่คณะผู้มาเยือนและเจ้าภาพเผชิญเช่นเดียวกัน คือ ความติดขัดเรื่องการใช้งบประมาณ ซึ่งมักถูกตีความผ่านมุมมองทางกฎหมายหรือระเบียบว่าไม่เกี่ยวข้องกับงานดูแลบริการด้านสุขภาพกับผู้สูงอายุ ส่งผลให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างไม่เต็มศักยภาพ

สินการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างออกรรณรส คณะผู้มาเยือนได้ลงพื้นที่ชุมชนบริเวณซอยรังสิต-นครนายก ๔๐ เพื่อเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุ พร้อมทั้งเยี่ยมชมแนวทางการดูแลของเทศบาลนครรังสิต โดยผู้แทน ทอพ. ทั้ง ๑๖ องค์กร ต่างแสดงความชื่นชมผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เทศบาลนครรังสิตที่ดำเนินการภายใต้กรอบคิด “เพราะผู้สูงอายุคือพลังสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

มั่นใจว่ารูปธรรมความสำเร็จของเทศบาลนครรังสิตจะได้รับการบอกเล่าและกล่าวขานต่อไปถึงพื้นที่อื่นๆ อย่างแน่นอน

